

VERSLAG OVER DE WERKING VAN DE KONINKLIJKE OUDHEIDKUNDIGE KRING VAN HET LAND VAN WAAS TIJDENS HET JAAR 2014

1. Publicaties

1.1. Nieuwsbrief, webstek en sociale media van de K.O.K.W.

De vier nieuwsbrieven werden verspreid in februari, april, september en november. Kristof Van Remoortere staat in voor de eindredactie en Sofie Buyse voor de opmaak. De nieuwsbrief informeert de leden over de werkzaamheden en activiteiten van de Kring, aanwinsten van de bibliotheek en het documentatiecentrum, aankondigingen van tentoonstellingen en erfgoedactiviteiten, interessante publicaties en lezingen, activiteiten van het SteM, enz. Eind 2014 ontving ruim twee derde van het aantal leden de nieuwsbrief in elektronische vorm; één derde bleef de nieuwsbrief ontvangen in gedrukte vorm. Alle nieuwsbrieven blijven raadpleegbaar via de website. Naast de nieuwsbrieven werden op regelmatige tijdstippen mailings verstuurd voor een snelle en gerichte communicatie met de leden.

Sedert eind 2009 is de webstek www.kokw.be een vast communicatiemiddel met de leden en andere geïnteresseerden in het Wase verleden. In 2014 werd de webstek bezocht door 7 693 bezoekers, waaronder 4 656 unieke bezoekers (t.o.v. 7 737 bezoekers, waaronder 4 687 unieke bezoekers in 2013). Webmaster Herbert Smits zorgt voor het up-to-date houden van de website.

Begin 2013 versterkte de K.O.K.W. zijn aanwezigheid op de sociale media met een eigen Facebook- en Twittpagina. Deze moderne communicatievormen geven de K.O.K.W. nog meer uitstraling en bekendheid, vooral bij een jonger publiek geïnteresseerd in geschiedenis van het Waasland en cartografie. Bestuursleden Herbert Smits en Ronny De Mulder zorgen voor het beheer van de pagina's op Facebook en Twitter. Wat Facebook betreft hebben we per week een gemiddeld bereik van tot ca. 475 bezoekers. Voor Twitter hebben we 20 volgers en zijn er tot nu toe 206 tweets verspreid.

1.2. *Annalen* van de K.O.K.W., deel 117, 1 (235 p.) en 2 (288 p.)

Eindredactie: Alain Debbaut.

Redactieraad: Alain Debbaut, Nico De Wert en Nico Van Campenhout.

Op 16 november om 10.30u. werd deel 117 van de *Annalen* voorgesteld op het gemeentehuis van Temse. Na de verwelcoming van de ruim 100 aanwezigen door voorzitter Chris De Beer hield prof. dr. René Vermeir (Universiteit Gent) de gelegenheidstoespraak, met als titel *Kopstukken van de kasselrij: de hoogbaljuws van het Land van Waas in de 16de en 17de eeuw*. Daarna stelde eindredacteur Alain Debbaut de inhoud van de *Annalen* voor. Burgemeester Luc De Ryck verzorgde het slotwoord. De voorstelling werd afgesloten met een receptie, aangeboden door het gemeentebestuur van Temse.

Het tweede boekdeel van *Toen den Duitsch kwam – Het Waasland tot de Duitse bezetting (augustus-oktober 1914)* van Hugo De Looze werd als deel 2 van de *Annalen* 117 gepubliceerd.

Voorstelling *Annalen* (deel 117) gemeentehuis Temse (foto Herbert Smitz).

1.3. Publicaties bij tentoonstellingen

De K.O.K.W. en VOS-Vlaamse Vredesvereniging sloegen de handen in elkaar voor een rondreizende tentoonstelling van 42 gedigitaliseerde en nauwkeurig beschreven oorlogsaffiches uit de collectie van de Kring. De tentoonstelling *WOI gelezen in zijn affiches* werd geopend op vrijdag 3 oktober in de Calfac van het Sint-Jozef-Klein-Seminarie en was daar te bezichtigen tot vrijdag 10 oktober. De tentoonstelling zal de komende jaren verder haar ronde doen in Vlaanderen. Bij de tentoonstelling werd een begeleidende brochure (36 p.) uitgewerkt. Erik Janssen zorgde voor verdere verdieping en duiding van bepaalde aspecten van de affiches. Sandra Vancauwenberghe stond in voor de beeldredactie van de brochure. De uitgave van de brochure was mogelijk dankzij de financiële steun van VOS-Vlaamse Vredesvereniging en de Erfgoedcel Waasland.

Op donderdag 13 november om 20u. opende de tentoonstelling *Lafreri. Italiaanse cartografie in de Renaissance* in het Mercatormuseum. De Lafreri-atlas, die reeds meer dan 150 jaar in bezit is van de K.O.K.W., werd op 20 juni 2013 opgenomen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. Dit vormde de aanleiding van een tentoonstelling in samenwerking met de Universiteit Gent (Vakgroep Geografie) en de Stedelijke Musea van Sint-Niklaas. De tentoonstelling loopt tot zondag 19 juli 2015. Karen De Coene (Universiteit Gent) en Eddy Maes (K.O.K.W.) stelden een bijhorende catalogus (156 p.) samen. De publicatie over dit Vlaamse topstuk is zowel in het Nederlands als in het Engels beschikbaar. Een primeur voor de Kring! De uitgave was mogelijk dankzij de financiële steun van de Universiteit Gent en de Erfgoedcel Waasland.

De interne werking is gestructureerd via een aantal werkgroepen. De bestuursleden en medewerkers werken actief mee in één of meerdere werkgroepen:

- 1) werkgroep 'Digitalisering', onder leiding van Ludo Hemelaer en Herbert Smitz
- 2) werkgroep 'Bibliotheek', onder leiding van Bart Moenssens
- 3) medewerkersploeg op maandag, onder leiding van Eddy Maes en Sandra Vancauwenberghe
- 4) werkgroep 'Huis Janssens', onder leiding van Chris De Beer (zie punt 4. Restauratie Huis Janssens).

Het afgelopen jaar werd intensief gewerkt aan de ordening, ontsluiting, inventarisering en informatisering van de volgende collecties:

- Medewerker Erik Janssen stelde een inventaris op van het archief en documentatiemateriaal i.v.m. de Eerste Wereldoorlog, dat bij de Kring bewaard wordt. Deze inventaris werd gepubliceerd in deel 117 van de *Annalen*.
- De Lafreri-atlas werd gedigitaliseerd. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om een 200-tal kaarten uit de collectie van de Kring te scannen (met dank aan Eddy Maes).
- De Kring kocht een licentie aan om Adlib te kunnen raadplegen. Bestuurslid Sofie Buyse heeft op deze manier lees- en schrijfrechten voor de databank Adlib, waarin de museumobjecten worden geregistreerd. In overleg met het SteM werd een procedure voor de beschrijving van nieuwe museumvoorwerpen uitgewerkt.
- De digitale fotobestanden van de reeks 'Waar is de tijd' werden ontsloten (met dank aan Leo 't Kint). De onderschriften bij de foto's uit de reeks worden gebruikt als beschrijving van de foto's.
- Erik Janssen startte met de inventarisering en conditionering van het klein drukwerk uit fonds met grafisch werk van de voormalige drukkerij Strybol-Vercruyssen uit Sint-Niklaas. Dit archief, ca. 7 lopende meter, bevat diverse drukwerkjes (o.a. gedrukte facturen, briefomslagen, strooibiljetten, reclame, omzendbrieven, toegangskarten voor film- en toneelvoorstellingen, visitekaartjes) uit de periode 1927-1965. In 1985 werd het geschonken aan de Kring.
- De nieuwe, beschikbare inventarissen werden door webmaster Herbert Smitz gepubliceerd op de webstek van de K.O.K.W. Diverse inventarissen dienen echter nog nagekeken en verder aangevuld.

De medewerkers van de werkgroep 'Bibliotheek' werkten verder aan de herschikking van de leeszaal. Om plaats te maken in de leeszaal werden de weinig geraadpleegde tijdschriften in 300 grote dozen en 250 curverboxen gestockeerd in de gang/vitrine van het Mercatormuseum (zijde Zamanstraat). Op die manier werd ruimte gecreëerd om documentatiemateriaal en boeken uit het Huis Janssens te verhuizen naar de leeszaal. De Kring kan beschikken over een depotruimte in het Sint-Jozef-Klein-Seminarie. In juli en augustus was de leeszaal gesloten voor bezoekers, zodat het Huis Janssens verder kon worden geordend en opgekuist. In 2013 werden 15 buitenlandse ruilabonnementen opgezegd. In 2014 werd de lijst van tijdschriftabonnementen en binnenlandse ruilovereenkomsten uitgezuiverd.

De maandagploeg werkte verder aan het opruimen en leegmaken van het Huis Janssens (met dank aan Erik Heyman, Paul Van de Putte, Walter Van den Bergh en Etienne De Hauwere als trouwe medewerkers).

De samenwerking met het stadsbestuur en het SteM werd tijdens twee overlegmomenten op 3 juni en 14 oktober besproken en geëvalueerd met burgemeester Lieven Dehandschutter,

schepen van Cultuur Annemie Charlier, museumconservator Ward Bohé en een delegatie van het K.O.K.W.-bestuur. De volgende items kwamen hierbij aan bod: structurele wijze van samenwerking via een museumcommissie, werken via duidelijke protocollen, sleutelplan, beveiliging site, nieuwe conciërge, afspraken kuisploeg, leegmaken en restauratie Huis Janssens, aanwending restauratiebudget SteM, registratie 3D-voorwerpen, jaarprogramma SteM, topstukkendecreet, samenwerking activiteiten, depotbeleid, landelijke erkenning Mercatormuseum, enz. Op zaterdag 4 oktober bezochten de burgemeester en de schepen van Cultuur het Huis Janssens. Na een kennismaking met de bestuursleden en een korte toelichting over de werking van de Kring, werden zij rondgeleid in het Huis Janssens, waarbij zij een beeld kregen van de toestand van het Huis Janssens en de vorderingen (en bijhorende moeilijkheden) bij het leegmaken ervan in functie van de geplande restauratiewerken.

Onder impuls van de Erfgoedcel werd in 2014 een ontwerp van intentieverklaring voor cultureel-erfgoedactoren in het Waasland opgesteld, waarbij verschillende actoren (stadsarchief Sint-Niklaas, gemeentearchief Beveren, Bibliotheca Wasiana, K.O.K.W., SteM en Erfgoedcel) zich ertoe verbinden om zich gezamenlijk in te zetten voor het Wase erfgoed en daartoe algemene collectieafspraken maken m.b.t. acquisitiebeleid en toekomstige collectiemobiliteit. De officiële ondertekening van de intentieverklaring is gepland in 2015. In deze context dacht het K.O.K.W.-bestuur verder na over haar eigen collectiebeleid. Het bestuur legde reeds enkele algemene principes vast die als toetsingskader of criteria voor ontvangst van schenkingen of voor behoud van verworvenheden uit het verleden moeten dienen.

4. Restauratie Huis Janssens

Het dossier voor de buitenrestauratie van het Huis Janssens omvat volgende grote elementen: de restauratie van de bedaking en regenwaterafvoer, het herstel van het metselwerk en reconstructie van de oorspronkelijke gevelafwerking en het herstel en de vernieuwing van het schrijnwerk. De buitenrestauratie wordt geraamd op 1.000.000 euro. De Vlaamse overheid en de provincie zullen substantieel bijdragen in de restauratiekost, waardoor het stadsaandeel beperkt blijft tot ca. 220.000 euro. Het is nu al enkele jaren wachten op de toekenning van de restauratiepremie. Volgens de laatste berichten zou het restauratiedossier – omwille van budgettaire redenen – ten vroegste in 2016 worden goedgekeurd door de Vlaamse Overheid. De voorbereidende werkzaamheden voor vernieuwing van de centrale verwarming werden in het voorjaar 2014 afgerond.

Bestuursleden en medewerkers werkten in 2014 verder aan het opruimen en leegmaken van de 2de verdieping van het Huis Janssens in functie van de komende restauratie. In juli en augustus werd een eerste verhuis van materiaal voorbereid. Voor de verhuis van materiaal op 16 oktober werden de medewerkers geholpen door 6 leerlingen in het kader van het project van vzw Zuiddag.

Intussen zet het verval van het Huis Janssens zich verder. Dieven gingen aan de haal met negen meter koperen afvoerbuizen van het Huis Janssens. Gelukkig besliste het stadsbestuur om een nieuwe conciërge, dhr. Micha Bogaerts, voor de conciërgewoning aan te stellen. Dit komt de beveiliging van de museumsite ten goede. Ook de hagelstorm van 9 juni veroorzaakte schade aan het Huis Janssens. Het K.O.K.W.-bestuur blijft aandringen op een snelle restauratie van het Huis Janssens.

5. Aanwinsten bijzondere collecties en documentatiecentrum

De bibliotheek, het archief en de bijzondere collecties van de K.O.K.W. groeien jaarlijks aan dankzij ruil, schenking en aankoop. Wij danken uitdrukkelijk iedereen die schenkingen deed aan de bibliotheek, het archief en de bijzondere collecties. De belangrijkste aanwinsten worden via de nieuwsbrief ook meegedeeld aan de leden. Ook in de toekomst zal de Kring graag uw schenkingen aanvaarden. Het verwervingsbeleid zal vanaf nu steeds getoetst worden aan de intentieverklaring voor cultureel-erfgoedactoren in het Waasland, waarin de basisprincipes voor een regionale collectievorming zijn vastgelegd tussen het stadsarchief Sint-Niklaas, het gemeentearchief Beveren, de Bibliotheca Wasiana, de K.O.K.W. en het SteM.

In 2009 richtte de Kring het dokter Jan Van Raemdonckfonds op met de bedoeling om archivalia, oude waardevolle boeken, documenten of kaarten met betrekking tot het Waasland aan te kopen of te restaureren. Bijna alle Wase gemeenten deden in 2014 opnieuw een financiële inbreng van 1 eurocent per inwoner. De K.O.K.W. dankt de gemeentebesturen voor hun engagement en hoopt ook de volgende jaren te kunnen rekenen op hun financiële steun.

De cartografische collectie groeide in 2014 aan met o.a. de volgende aanwinsten:

- Atlassen:
 - o Een kadastrale atlas van P. Gerard, van de gemeente Lokeren (rond 1840)
 - o 2 wereldatlassen Bos/Meyers, 1908 en 1912
 - o 3 Duitse wereldatlassen en Dictionnaire Encyclo de Géographie, 2 delen, 1880
 - o Schenking Miet Deckers van 3 atlassen
- Kaarten:
 - o 6 Popp-kaarten van Wase gemeenten (Lokeren, Eksaarde, ...)
 - o Russische cartografie Brits Guyana, Frans Guyana en Amazonemonding
 - o 3 kaarten Artois, Luik, Namen ex Petrus Kaerius en 1x Johannes a Deutechum
 - o Sluys, Philipinen, Birvilit, Cassandria, Hulst en de Moerschans Hulst en Namen door P. Schenk, 1706
 - o 2 gravures Sas van Gent, 1649, Joan Blaeu
 - o Bergen op zoom, L. Guicciardini, 1609
 - o Northumbria Hadrian's wall, H. Hondius 1635 en Mappa Orbis, 1700
 - o Steenberg-Lillo, J. Blaeu, 1649, uit Toonneel der Steden
 - o Vl. Artois-Henegouwen, I. Tirion/Th. Salmon, 1740
 - o 2 F. Delamarche Duitsland, Germaniae Magnae M. Alting, Comitatus Artesia Blaeu, 1634,
 - o Gr. Britannien, I. Tirion, 1755
 - o Vloot op de Schelde voor Antwerpen, J. Orlers, 1615
 - o Neisse G.C. Killian, 1760
 - o France et Italie sept. C. Malte-Brun, 1789-1812
 - o Titelpagina Wales, John Speed/George Humble, 1631
- Kroniek:
 - o Nieuwe cronyk van Zeeland ... met vele koperen platen verciert, 1696 door M. Smallegange.

Andere vermeldenswaardige aanwinsten:

- Wij ontvingen (door bemiddeling van Carl Claes) een schenking van koperen plaatjes van de Karmel, het slotklooster van de zusters karmelietessen. Deze plaatjes vermelden namen van personen die iets schonken aan de Karmel.

- De 3D-collectie groeide aan met de volgende schenkingen: een alarmpistool van Duitse makelij uit het begin van de 20ste eeuw en een 19de-eeuws wapen afkomstig uit Congo dat via politiecommissaris Crijns in België is terechtgekomen.
- De Heilig Hartkerk werd ontwaard. Naast de vlag van de Heilig Hartbond werden ook 12 schilderijen 'Beloften van het H. Hart' (1926) van Alberic Ysabie aan de Kring geschonken door de kerkfabriek.
- Carl Claes schonk een vlag van de kroostrijke gezinnen van België, gewestelijke afdeling Sint-Niklaas (1930) aan de Kring.
- Via MPI Zonneken ontvingen we een schenking van divers materiaal (o.a. oorlogspaspoort WO I).
- Roger De Brouwer schonk het dossier van de klassering van de Egyptische Zaal in kasteel Moeland, boeken die gediend hebben om deze zaal te beschrijven en te ontleden, en 47 vrijmetselaarsemblemen aan de Kring.
- Op de omroep in de nieuwsbrief om beeldmateriaal aan de Kring te schenken kwam een reactie van Willy Van Overloop.

Omwille van plaatsgebrek in de leeszaal en een interne reorganisatie van onze bibliotheek werden een 20-tal weinig geraadpleegde binnenlandse ruilovereenkomsten opgezegd. 18 tijdschriftabonnementen werden om dezelfde redenen niet meer verlengd. Er werd een nieuwe ruilovereenkomst afgesloten met heemkring Den Dissel van Sinaai.

6. Herdenking van de Grootte Oorlog

In 2014 werd de 100ste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog herdacht. Ook de K.O.K.W. leverde een bijdrage in het kader van de herdenking van de *Grootte Oorlog* in het Waasland:

➤ *Platform '14-'18 – 22/02 t/m 13/04/2014 – Tentoonstellingszaal SteM*

In de aanloop naar de herdenking was de tentoonstellingszaal in het SteM het decor voor Platform '14-'18. Het platform werd geopend op 22 februari en de volgende twee maanden verder aangevuld met nieuwe foto's, objecten en documenten i.v.m. de Eerste Wereldoorlog. Een 15-tal oorlogsaffiches uit de collectie van de Kring werd in een loop geprogrammeerd en afgespeeld in dit Platform '14-'18.

➤ *Eerste Wereldoorlog in de Annalen*

Erik Janssen stelde een inventaris op van het archief en documentatiemateriaal i.v.m. de Eerste Wereldoorlog, dat bij de Kring bewaard wordt. Deze inventaris werd gepubliceerd in deel 117 van de *Annalen*.

Het boek *Toen den Duitsch kwam – Het Waasland tot de Duitse bezetting (augustus-oktober 1914)* van Hugo De Looze werd door de K.O.K.W., met de financiële steun van de Erfgoedcel Waasland, als tweeluik gepubliceerd als tweede deel van de *Annalen* 116 (2013) en 117 (2014). Op 11 maart hield auteur Hugo De Looze een lezing *Van Luik tot Sint-Niklaas. De Duitse opmars in 1914* in het SteM.

➤ *Oorlogsaffiches aan gevel van Huis Janssens*

Het verloop van de *Grootte Oorlog* in Sint-Niklaas was sedert 4 augustus 2014 te volgen op de gevel van het Huis Janssens, zetel van de K.O.K.W. Op regelmatige tijdstippen plakte de Kring reproducties van oorlogsaffiches uit de eigen collectie aan de gevel. Voorbijgangers kregen op deze manier een beeld van de controles, rantsoeneringen, opeisingen en represailles, waarmee de burgerbevolking onder de Duitse bezetting te maken kreeg.

➤ *Tentoonstelling 'WOI gelezen in zijn affiches' – 3 t/m 10 oktober 2014 – Calfac, Sint-Jozef-Klein-Seminarie*

In het voorjaar van 2014 rijpte het idee om in samenwerking met VOS-Vlaamse Vredesvereniging een rondreizende tentoonstelling van gedigitaliseerde oorlogsaffiches uit te collectie van de Kring uit te werken. Rond 2002 zorgde Alfred Van der Gucht voor een eerste inventarisatie van de bijna 700 oorlogsaffiches (waarvan een belangrijk deel afkomstig van de drukkerij Strybol-Vercruyssen). 42 affiches werden gedigitaliseerd en getoond in de tentoonstelling *WOI gelezen in zijn affiches*, die werd geopend op vrijdag 3 oktober om 20u. in de Calfac van het Sint-Jozef-Klein-Seminarie te Sint-Niklaas. Een 55-tal personen was aanwezig. In een bijhorende catalogus, onder redactie van Erik Janssen en Sandra Vancauwenberghe, werden de affiches nauwkeurig beschreven en bepaalde aspecten van de affiches geduid. De tentoonstelling was te bezichtigen van zaterdag 4 tot en met vrijdag 10 oktober 2014. In het voorjaar 2016 zal de tentoonstelling nogmaals opgesteld worden in de Stedelijke Bibliotheek.

Opening tentoonstelling *WOI gelezen in zijn affiches* in Calfac, Sint-Jozef-Klein-Seminarie (foto Herbert Smitz).

7. Medewerking aan tentoonstellingen en andere initiatieven

De minister van Cultuur besliste bij ministerieel besluit van 21 maart 2014 om in het raam van het Topstukkendecreet het *Verzamelhandschrift rederijderskamer De Goudbloem Sint-Niklaas* uit de collectie van de Kring definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. Dit verzamelhandschrift omvat een reeks afschriften van toneelstukken en lofdichten daterend van de 17de eeuw uit het repertorium van rederijderskamer De Goudbloem uit Sint-Niklaas. Onder de bewerkingen vinden we bovendien twee spelen van Ogier terug, een vooraanstaande Antwerpse rederijker en toneelschrijver. Dominique Provost kwam op 10 maart de cover en een vijftal bladzijden van dit topstuk fotograferen in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap en voor Lukas Art in Flanders.

De ledenuitstap op 26 april bracht ons naar Mons en Lessines. In Mons werden o.a. het stadhuis, de collegiale kerk Sainte-Waudru, de Nicolaskerk en het belfort bezocht. In Lessines werden we rondgeleid in het Hôpital Notre Dame à la Rose. 37 leden nam deel aan deze geslaagde uitstap, waarvan de organisatie in handen was van bestuurslid Herbert Smitz.

Groepsfoto van de deelnemers aan de ledenuitstap in Mons (foto Herbert Smitz).

Op zondag 27 april vond de 14de editie van de Erfgoeddag, met als thema ‘Grenzeloos’, plaats. Voor deze Erfgoeddag leverde de Kring haar medewerking aan twee tentoonstellingen:

- In het Mercatormuseum organiseerde de Kring de tentoonstelling *Grenzenloos ... 1830-1843?*. Aan de hand van één van onze recente aanwinsten, m.n. de d'Oultremont-Atlas, en een aantal kaarten werd geïllustreerd hoe onze noordgrens werd vastgelegd. De tentoonstelling werd bezocht door 152 personen.
- De tentoonstelling *Leven over grenzen heen*, een organisatie van het Rode Kruisopvangcentrum Sint-Niklaas, toonde een aantal 18de-eeuwse kaarten uit de collectie van de K.O.K.W. van de regio's (Afrika, Azië, de Balkan) van waaruit de vluchtelingen komen die in het opvangcentrum verblijven. 159 personen bezochten de tentoonstelling.

Op zaterdagmiddag 24 mei woonde een groot aantal bestuursleden en medewerkers de inhuldigungsrit van de *Wase kleiputter* bij in Baasrode. Meter Donna Van Riet (echtgenote van voorzitter Chris De Beer) zegende de trein vakkundig in met een fles bubbels. Deze stoomlocomotief, gebouwd in 1922 door de ‘S.A. Des Forges-Usines & Fonderies De & À Haine-Saint-Pierre’, deed jarenlang dienst bij Scheerders Van Kerckhove in Sint-Niklaas. In de jaren 1960 werd de locomotief aan de kant gezet en via Ir. Jan Trommelmans aan de Kring geschonken. Midden jaren 1980 werd de locomotief naar Baasrode overgebracht, waar die jaren stond te verkommeren. De vzw Stoomtrein Dendermonde-Puurs startte in 2007 – nadat een Vlaamse subsidie werd toegekend – met de restauratie. De locomotief wordt ingezet op de

toeristische lijn 52 tussen Baasrode en Puurs (14 km). In *Het Nieuwsblad* van 17 mei verscheen een artikel over de gerestaureerde locomotief.

Inhuldigingsrit van de gerestaureerde stoomlocomotief te Baasrode (foto Herbert Smitz).

Oud-bestuurslid Jean Janssens de Varebeke stelde op zaterdag 21 en zondag 22 juni postkaarten over de Eerste Wereldoorlog tentoon in de leeszaal van de Kring in het kader van *Verzamelingen*, een project van de Erfgoedcel Waasland rond particulier erfgoed. Penningmeester Frans De Bondt stelde in Lokeren zijn verzameling wandelstokken en optica tentoon en kreeg een 150-tal bezoekers over de vloer.

In 2013 werd een werkgroep rond de herdenking van Willem I opgestart met de bedoeling om tegen het herdenkingsjaar 2015 met diverse erfgoedactoren een gericht project te realiseren, waarbij de betekenis van Willem I voor onze regionale geschiedenis geduid en bekendgemaakt wordt. Het Algemeen-Nederlands Verbond (ANV) en de K.O.K.W. fungeren als trekkers van de werkgroep (samen met de Erfgoedcel Waasland, de gemeentearchivariissen van Lokeren en Beveren, cc Boontje, het EGTS, Orde van de Prince). Het jaarprogramma rond de herdenking van Willem I kreeg in 2014 zijn definitieve vorm. De voorbereidingen werden getroffen voor de realisatie van concrete projecten in 2015 rond de herdenking van Willem I. Eddy Maes, collectieverantwoordelijke cartografie van de Kring, legde contact met het museum 'De Vier Ambachten' uit Hulst voor de gezamenlijke organisatie van een tentoonstelling over de familie Hattinga (begin 2016).

Op donderdagavond 13 november vond in het Mercatormuseum de opening van de tentoonstelling *Lafreri. Italiaanse cartografie in de Renaissance* plaats. Op dezelfde avond werd ook de afdeling Moderne Cartografie van het Mercatormuseum geopend. Deze *Italian Atlas Assembled to Order (I.A.T.O.-atlas)* van Lafreri van de Kring werd op 20 juni 2013 erkend als topstuk op de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap.

Op deze tentoonstelling, gerealiseerd in samenwerking met de Universiteit Gent en het SteM, werd dit topstuk in de kijker geplaatst. Bij de tentoonstelling die loopt tot 19 juli 2015 werd ook een publicatie uitgegeven. De catalogus is zowel in het Nederlands als in het Engels beschikbaar. Als promotie voor de tentoonstelling werd een artikel gepubliceerd in het tijdschrift van The Brussels Map Circle (BMICC) en het tijdschrift *Caert-Thresoor*. In de Italiaanse (digitale) krant *la Repubblica* verscheen op 12 november een artikel over de tentoonstelling. Op vrijdag 5 december bracht een delegatie van de International Cartographic Association, deelnemers aan het eerste wetenschappelijke congres, een bezoek aan de Lafreri-tentoonstelling en het Mercatormuseum.

Erevoorzitter Alfred Van der Gucht en museumconservator Ward Bohé op de opening van de Lafreri-tentoonstelling (foto Herbert Smitz).

De Kring verleende zijn medewerking/deelname aan diverse projecten van andere erfgoedpartners:

- Op 11 februari bezocht de Cultuurraad van het Sint-Niklaas het Huis Janssens.
- Bestuurslid Eddy Maes schreef voor het Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed *Faro* een artikeltje over de Erfgoeddag ‘Stop de Tijd’ van vorig jaar, waarbij Hannelore Mattheüs aan het werk was in de leeszaal met de restauratie van een oude kaart.
- Radio 1 ging op zoek naar de *Beste Belgische Uitvinding*. De pil van dokter Ferdinand Peeters werd verkozen tot *Beste Belgische Uitvinding*, met 38% van de stemmen. De Mercatorprojectie eindigde tweede met 20 procent van de stemmen.
- Bestuurslid Herbert Smitz en K.O.K.W.-lid Freddy Aerts werden geïnterviewd door de VRT in het kader van een documentaire over 50 jaar Waaslandhaven.
- De Kring nam op zondag 15 juni deel aan de boekenmarkt op de esplanade vóór de bibliotheek.

- Herman Balthazar en Nico Van Campenhout, medewerker van de Kring, stelden op woensdag 18 juni hun boek *Twee jonge Vlamingen in den Grooten Oorlog. Oorlogsdagboeken en levensverhaal van de flaminganten August Balthazar en Leo Picard* voor in de Vooruit in Gent.
- In september verscheen de dvd *Oorlog aan de Durme* van Kris De Beule over WO II in Lokeren. Bestuurslid Alain Debbaut werkte hieraan mee.
- Het Pijp- en Tabakmuseum werd omgevormd tot een vzw. Artikel 37 van de statuten bepaalt dat ingeval van ontbinding en vereffening van de vzw het vermogen wordt overgedragen aan de K.O.K.W. Bij gebreke aan aanvaarding door de laatstgenoemde beslist de buitengewone algemene vergadering van het Pijp- en Tabakmuseum over de bestemming van het vermogen. Met dank aan de conservator Richard Thiron.
- Enkele bestuursleden en medewerkers namen deel aan de studie-uitstap van de Erfgoedcel op zaterdag 18 oktober naar Leuven, waar het KADOC en het Centrum voor Religieuze Kunst werden bezocht.
- Op 13 november om 18u. vond de stuurgroepvergadering van de Erfgoedcel plaats in de leeszaal van de K.O.K.W. Vooraf konden de geïnteresseerde stuurgroepleden het Huis Janssens bezoeken. Om 20u. sloten de leden van de stuurgroep aan bij de opening van de tentoonstelling over de Lafreri-atlas.
- Op 15 december vond de startvergadering plaats i.v.m. de viering van 700 jaar Stekense Vaart. Van 26 tot en met 28 juni 2015 wordt dit gevierd met een heus feestprogramma in samenwerking met verschillende Stekense verenigingen. Namens de Kring participeert Herbert Smits in deze werkgroep.

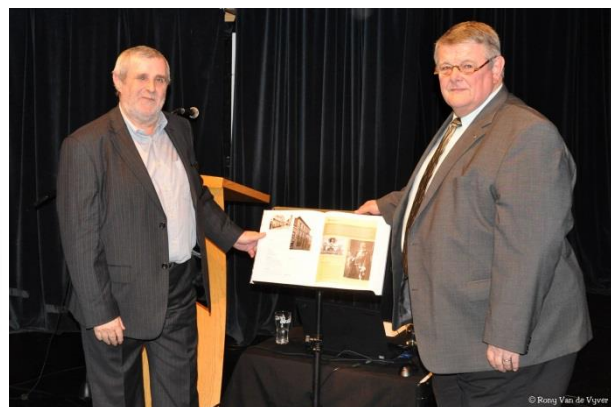
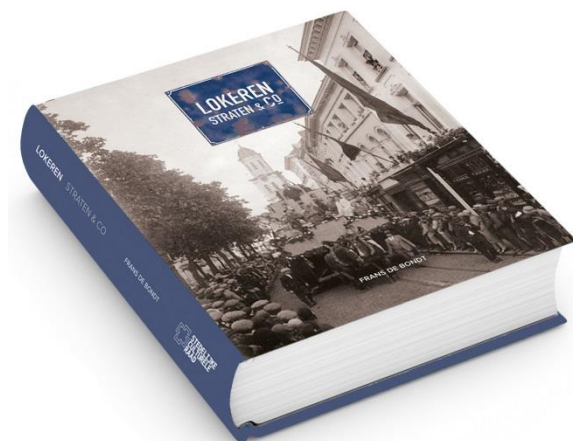
Volgend materiaal uit de collecties van de Kring werd in bruikleen geven:

- Enkele foto's aan Bart Tettelin voor een boek over zijn familiegeschiedenis, gebaseerd op het verhaal van zijn vader.
- Voor het boek *Logboek van De Kogge – Middeleeuws schip gestrand in 't zand* (Davidsfonds Uitgeverij) werden diverse bronnen en kaarten van de K.O.K.W. geraadpleegd. De publicatie werd voorgesteld op 27 februari in het MAS.
- Voor haar boek *Het Verloren Koninkrijk. Het harde verzet van Belgische Orangisten tegen de revolutie 1828-1850* gebruikte historica Els Witte een kaart uit de collectie van de Kring, die ook in het boek *Het orangisme in het Waasland* van Hilaire Liebaut werd gepubliceerd, om de grenzen van 1839 te tonen.
- Aan het gemeentemuseum van Lokeren werden foto's in bruikleen gegeven voor de expo *Achter mooie gevels. Wonen in Lokerse hofkes*. De Kring ontving een exemplaar van het boek bij deze tentoonstelling.
- Er werd een bruikleenovereenkomst afgesloten met het SteM voor de tentoonstelling *Japanexpo*. De voorwerpen (samoerai en samoeraiwaard van ivoor) werden in bruikleen gegeven van 1 april tot en met 1 september 2014.
- Er werden diverse voorwerpen (schilderij van familie De Schaepdrijver, buste van een jongeman, beeldje van H. Anna met Maria, buste van Carpeaux, beeld van de Romeinse godin Flora) in bruikleen gegeven voor de vaste collectie van de Salons voor de periode 1 april 2014 tot en met donderdag 1 april 2016.
- Op 15 juni werd het boek *Overleven in Lokeren, Daknam en Eksaarde tijdens WO I* van Rudi De Clercq voorgesteld. De publicatie bestaat uit vier delen: drie wandelingen (centrum van Lokeren, oude begraafplaats Lokeren, centrum Daknam) en een fietstocht Eksaarde, Moerbeke en Koewacht; en bevat veel foto's en illustraties, o.a. uit de collectie van de Kring.
- Jackie Ramsamy, archive producer bij de BBC, vroeg om beeldmateriaal van Mercator te mogen gebruiken voor een onlineproject schooltelevisie.

- Chet Van Duzer (California) vroeg gebruik te mogen maken van beeldmateriaal van de Mercatorglobe voor zijn publicatie voor de *British Library* over de globe van Schöner.
- Nostalgeo, ontwikkeld door Nazak Mapps, won de publieksprijs in de wedstrijd van Apps voor Europa, de eerste pan-Europese open data app competitie. Deze app combineert huidige straatbeelden met oude ansichtkaarten. Hiervoor gebruikten ze het fotomateriaal van postkaarten uit de collectie van de Kring om op die manier een eerste voorbeeld te uploaden.
- Voor de tentoonstelling *Nacht van Walburg: Belgisch opperbevel in Sint-Niklaas*, georganiseerd door het Stadsarchief Sint-Niklaas van 29 september tot en met 11 november 2014 in de hal van het stadhuis, werden een prent van koning Albert I en koningin Elizabeth in bruikleen gegeven.

8. Buiten categorie: een indrukwekkende publicatie van onze penningmeester Frans De Bondt

Op vrijdagavond 12 december 2014 stelde Frans De Bondt zijn boek *Lokeren – Straten & Co* voor. Dit meer dan 500 bladzijden tellend referentiewerk beschrijft op een bevattelijke en toegankelijke wijze bestaande en verdwenen elementen uit de Lokerse geschiedenis. Buiten straten, wegels en pleinen komen ook andere aspecten aan bod zoals beken/rivieren en geografische toponiemen, nijverheden, gebouwen en monumenten, kermissen en ontspanningsevenementen. Naast het ‘wat’ wordt telkens het belang van elk trefwoord belicht. Een aantal trefwoorden zijn ondergebracht in duidelijk herkenbare rubrieken zoals o.m.: Beelden en monumenten, Beken, Brouwerijen, Cinema’s, Heerlijkheden (en hun historische betekenis), Hofjes en beluiken, Huizen (markante huizen en hun belang), Kapellen, Kastelen, Kerken, Kloosters, Kermissen, Molens, Muziekmaatschappijen, Nijverheden, Parken en Scholen. Het boek wordt rijkelijk geïllustreerd met foto’s van vroeger en nu, prentkaarten uit de oude doos, illustraties en geografische kaarten. Een uitgebreide literatuurlijst en bronvermelding laten de lezer toe zich diepgaander te informeren. Voor meer info: www.lokersestraten.be.

Links het boek, rechts de overhandiging van het eerste exemplaar aan de auteur door Johan De Grande, voorzitter van de Lokerse Cultuurraad (foto Rony Van de Vyver)

We citeren uit het slot van de gelegenheidstoespraak die éminence grise en trouw lid van de K.O.K.W. Hilaire Liebaut hield: “Maar de voornaamste conclusie vandaag is dat de voorliggende publicatie een succes is voor de auteur én voor Lokeren. Publicaties over gemeenten en hun toponiemen zijn tot nu heel schaars en met gerust gemoed mag worden

beweerd dat in onze provincie geen enkele stad of gemeente beschikt over een dergelijk omvangrijke, rijk geïnformeerde en rijkelijk geïllustreerde inventaris van de namen van de lokale straten, pleinen, wegen en wegeltjes, beken, monumenten, gebouwen enz. We hebben dus alle reden om Frans De Bondt dankbaar te zijn. Hij verzamelde honderden van die namen uit het heden en verleden, noteerde en ordende alle reeds beschikbare informatie en voegde er door eigen opzoeken en gesprekken met getuigen een ons onbekend aantal weetjes en weten aan toe. Lokeren, Daknam en Eksaarde hebben voortaan als één entiteit een historisch woordenboek, al zit vanzelfsprekend niet de hele geschiedenis van de vroegere drie gemeenten verpakt in die honderden bladzijden. Ik meen dus dat ik terecht deze ronduit erg mooie en boeiende publicatie *een nieuw monument voor Lokeren* mocht heten.”

Voor zijn indrukwekkende prestatie mocht Frans De Bondt enkele weken later uit handen van de Lokerse burgemeester Filip Anthuenis de onderscheiding *Meest verdienstelijke Lokeraar van 2014* ontvangen. Proficiat aan Frans! We zijn als Kring maar wat fier dat we hem in het bestuur van onze vereniging mogen hebben.

9. Ledenbestand en externe vertegenwoordigingen

9.1. Ledenbestand

Het ledenaantal blijft al enkele jaren nagenoeg stabiel. Eind 2014 telde de K.O.K.W. 387 binnenlandse en 8 buitenlandse betalende leden, wat neerkomt op 395 leden.

Omwille van plaatsgebrek en een verfijning van het collectiebeleid werden enkele ruilvereenkomsten en betalende abonnementen met andere verenigingen en instellingen stopgezet. 75 binnenlandse en 13 buitenlandse ruilvereenkomsten met geschied- en heemkundige kringen, musea, archieven en wetenschappelijke instellingen blijven behouden. De Kring blijft geabonneerd op 17 publicaties van verenigingen en instellingen.

8.2. Externe vertegenwoordiging

De K.O.K.W. is één van de negen leden van het Oost-Vlaams Verbond van Kringen voor Geschiedenis. Op zaterdag 25 januari vond de jaarvergadering van het Oost-Vlaams Verbond van Kringen voor Geschiedenis plaats te Deinze. De Kring werd vertegenwoordigd door voorzitter Chris De Beer en ondervoorzitter Ludo Hemelaer.

In gemeenteraadszitting van 20 december 2013 werd de museumcommissie opgericht als adviesorgaan voor de stedelijke musea. Het is de bevoegdheid van de museumcommissie om voorstellen te formuleren met betrekking tot het algemeen museumbeleid (infrastructuur, collectiebeleid en publiekswerking d.w.z. aanbod voor scholen, groepen en individuele bezoekers, zoals educatieve werking, tentoonstellingen, lezingen enz.), teneinde de waarde van en de belangstelling voor de collecties te helpen verhogen. De museumcommissie wordt samengesteld uit 28 leden (14 afgevaardigden van de gemeenteraad en 14 vertegenwoordigers van de gebruikers en de strekkingen). De museumcommissie vergaderde op 3 april (startvergadering) en 16 oktober 2014. Lucien Bats werd aangeduid als voorzitter van de museumcommissie. De Kring wordt vertegenwoordigd door voorzitter Chris De Beer.

Voor de externe vertegenwoordigingen en werkgroepen vaardigt de Kring de volgende bestuursleden af:

- Cultuurraad Sint-Niklaas: Chris De Beer

- Museumcommissie Lokeren: Frans De Bondt
- Straatnamencommissie Sint-Niklaas: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Erfgoedcel Waasland: Chris De Beer
- Erfgoedbank Waasland: Sandra Vancauwenberghe
- Bibliotheca Wasiana: Chris De Beer in Algemene Vergadering
- Verheyenstichting: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Werkgroep kerkhof Tereken: Chris De Beer en Koen Verstraeten.
- Werkgroep Willem I: Chris De Beer
- Werkgroep 700 jaar Stekense Vaart: Herbert Smitz
- Pijp- en Tabakmuseum vzw: Chris De Beer en Eddy Maes in Algemene Vergadering.

10. Dank

Dank aan:

- de Vlaamse Overheid
- de Deputatie van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen
- de Erfgoedcel Waasland (Interwaas)
- de Wase gemeentebesturen, in het bijzonder het stadsbestuur van Sint-Niklaas, voor de financiële steun die zij verleenden.

Dank aan de Universiteit van Gent voor de samenwerking en de logistieke, personele en financiële steun in het kader van de Lafreri-tentoonstelling en de bijhorende publicatie.

Dank aan de bestuursleden en medewerkers die vele uren van hun vrije tijd besteden aan de uiteenlopende taken in de K.O.K.W.: hun inzet is onmisbaar.

Dank ook aan Ward Bohé, conservator, en het voltallige personeel van de stedelijke musea voor de goede samenwerking.

Frans De Bondt	Penningmeester
Kristof Van Remoortere	Secretaris
Ludo Hemelaer	Ondervoorzitter
Chris De Beer	Voorzitter